

บทที่ 3

ขั้นตอนและวิธีการศึกษา

ข้อมูลในการศึกษา

สถานที่ศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาในกรณีแหล่งกำเนิดเป็นแบบพื้นที่ (Area sources) โดยทำการศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ และมีตำแหน่งบนระบบพิกัด UTM ดังนี้

มุมซ้ายล่าง : 689148 E และ 1811967 N

มุมขวาบน : 527660 E และ 1669747 N

ข้อมูลผลการตรวจวัดฝุ่นละอองขนาดเล็ก

ข้อมูลผลการตรวจวัดความเข้มข้นของฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM10) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ใช้ข้อมูลในปี พ.ศ. 2551-2552 ของจังหวัดนครสวรรค์ สามารถ Download ข้อมูลจากเว็บไซต์ของกรมควบคุมมลพิษดังนี้ <http://www.pcd.go.th/>

ข้อมูลการเผาในที่โล่ง

ข้อมูลการเผาในที่โล่งหรือข้อมูลจุด Hotspots ซึ่งใช้ข้อมูลของจังหวัดนครสวรรค์ ในปี พ.ศ. 2551-2552 สามารถ Download ข้อมูลจากเว็บไซต์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดังนี้ <http://www.dnp.go.th/forestfire>

ข้อมูลนำเข้าแบบจำลองคุณภาพอากาศ AERMOD

1. ข้อมูลนำเข้าโปรแกรมย่อย AERMET ประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลข้อมูลอุตุนิยมวิทยาระดับผิวพื้น (Surface data) โดยข้อมูลอุตุนิยมวิทยาระดับผิวพื้นที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้เลือกใช้ข้อมูลอุตุนิยมวิทยาของสถานีตรวจวัด

อากาศนครสวรรค์ ในปี พ.ศ. 2551-2552 จากกรมอุตุนิยมวิทยา ประกอบด้วย ข้อมูลความสูงฐานเมฆ (Ceiling height) ข้อมูลความเร็วลมและทิศทางลม (Wind speed & Wind direction) ข้อมูลปริมาณเมฆปกคลุม (Cloud cover) ข้อมูลอุณหภูมิ (Temperature) โดยจัดเรียงข้อมูลในรูปแบบ SCRAM format

1.2 ข้อมูลอุตุนิยมวิทยาชั้นบน (Upper air data) ข้อมูลอากาศชั้นบนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้เลือกใช้ข้อมูลอุตุนิยมวิทยาของสถานีตรวจวัดอากาศกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2551-2552 ประกอบด้วย ข้อมูลความเร็วลมและทิศทางลม (Wind speed & Wind direction) ข้อมูลอุณหภูมิ (Temperature) ข้อมูลความสูง โดยจัดเรียงข้อมูลในรูปแบบ FSL (Forecast system laboratory)

1.3 ค่าลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ลักษณะผิวพื้นเมื่อพิจารณาค่าทั่วไปในประเทศไทย จึงเลือกใช้กรณีพื้นที่หลังการเก็บเกี่ยว (Cultivated land) ในฤดูร้อน ได้แก่

1.3.1 Albedo: การสะท้อนของการแผ่รังสีจากพื้นดินกลับสู่บรรยากาศ โดยไม่มีการดูดซับ ใช้ค่า 0.2

1.3.2 Bowen Ratio: อัตราส่วนของการเปลี่ยนแปลงความร้อน (Sensible heat flux) ต่อการเปลี่ยนแปลงของความร้อนแฝง ใช้ค่า 0.5

1.3.3 Surface Roughness Length: ความสูงที่ความเร็วลมเฉลี่ยในแนวระดับเป็น 0 ใช้ค่า 0.2

2. ข้อมูลนำเข้าโปรแกรมย่อย AERMAP ประกอบด้วย

2.1 ข้อมูลตำแหน่งของพิกัดอ้างอิงของพื้นที่ศึกษา รวมถึงตำแหน่งของแหล่งกำเนิด (Sources) และตำแหน่งของผู้รับผลกระทบ (Receptor)

2.2 ข้อมูลความสูงของพื้นที่ (Terrain data) ข้อมูลความสูงของพื้นที่ที่เลือกใช้ในการศึกษา คือฐานข้อมูลความสูง GTOPO30 เนื่องจากเป็นข้อมูลที่เข้าถึงง่าย ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการขอใช้ข้อมูล โดยทำการดาวโหลดได้จากเว็บไซต์ www.webgis.com

3. ข้อมูลแหล่งกำเนิด

เป็นข้อมูลจากฐานข้อมูล MODIS จากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ประกอบด้วย พิกัดแหล่งกำเนิด (UTM) ซึ่งเป็นตำแหน่งของจุด Hotspots ความกว้างและความยาวของแหล่งกำเนิด (เมตร) อัตราการปล่อยสารมลพิษ (Emission rate)

ข้อมูลนำเข้าแบบจำลองคุณภาพอากาศแบบกล่อง

แบบจำลองคุณภาพอากาศแบบกล่องมีข้อมูลนำเข้า ดังนี้

1. ความเร็วลมเฉลี่ยรายวัน ของสถานีจังหวัดนครสวรรค์ จากกรมอุตุนิยมวิทยา
2. ความสูงของชั้นบรรยากาศ หาได้โดยใช้วิธีการของ Holzworths
3. ความกว้างของเมือง จากรากที่สองของพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์
4. อัตราการเกิดฝุ่นละอองขนาดเล็กจากการเผาในที่โล่ง (Emission rate)

การคำนวณอัตราการเกิดฝุ่นละอองขนาดเล็ก (Emission rate)

แบบจำลองคุณภาพอากาศ AERMOD และแบบจำลองคุณภาพอากาศแบบกล่องสามารถคำนวณอัตราการเกิดฝุ่นละอองขนาดเล็กได้ ดังสมการที่ 3.1

$$E_i = A \times D \times F \times EF_i \quad (3.1)$$

เมื่อ E_i คือ ปริมาณการปล่อยมลพิษทางอากาศประเภท i หน่วยเป็น กิโลกรัม หรือตัน

A คือ ปริมาณพื้นที่ที่ถูกเผา หน่วยเป็น ตารางเมตร หรือไร่

D คือ ปริมาณชีวมวลที่มีอยู่บนพื้นที่ในรูปของน้ำหนักแห้ง หน่วยเป็น กรัมต่อตารางเมตร หรือกิโลกรัมต่อไร่

F คือ สัดส่วนปริมาณชีวมวลที่ถูกเผาต่อปริมาณชีวมวลทั้งหมดที่มีอยู่บนพื้นที่ที่ถูกเผา

EF_i คือ ค่าสัมประสิทธิ์การระบายมลพิษ (Emission factor) ของมลพิษทางอากาศประเภท i หน่วยเป็น กรัม มลพิษ i ต่อ กิโลกรัมชีวมวล

สำหรับปริมาณพื้นที่ที่ถูกเผา (A) ได้จากจุด Hotspots ที่ปรากฏในภาพถ่ายดาวเทียม ในปี พ.ศ.2551-2552 ของจังหวัดนครสวรรค์ โดยพิจารณาให้ 1 จุด Hotspots เท่ากับพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร (กรมควบคุมมลพิษ, 2548) ซึ่งสามารถดาวนโหลดได้จากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

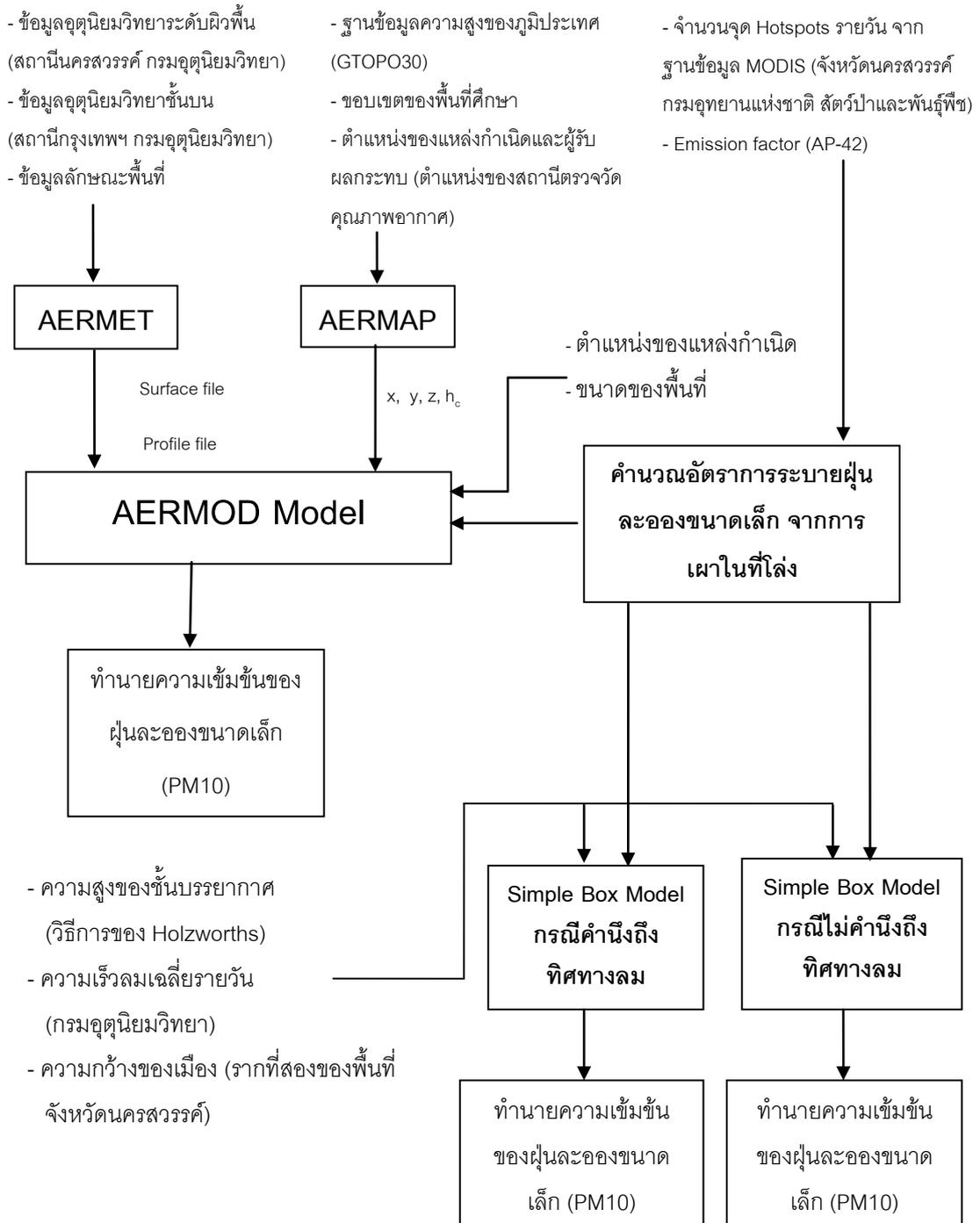
โดยค่าปริมาณชีวมวลที่มีอยู่บนพื้นที่ในรูปของน้ำหนักแห้ง (D) ของข้าวโพดใช้ค่า 6.65 kg/m² ข้าว 1.2 kg/m² อ้อย 2.47 kg/m² พืชไร่ผสม 3.44 kg/m² ไม้ยืนต้นผสม 1.75 kg/m² มันสำปะหลัง 1 kg/m² พื้นที่เกษตรกรรม 3.44 kg/m² และพื้นที่ป่าไม้ 3.9 kg/m² ค่าสัดส่วนปริมาณชีวมวลที่ถูกเผาต่อปริมาณชีวมวลทั้งหมดที่มีอยู่บนพื้นที่ที่ถูกเผา (F) ของข้าวโพดใช้ค่า 0.2 ข้าว 0.89 อ้อย 0.39 พืชไร่ผสม 0.49 ไม้ยืนต้นผสม 0.25 มันสำปะหลัง 0.8 พื้นที่เกษตรกรรม 0.49 และพื้นที่ป่าไม้ 0.25 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การระบายมลพิษ (Emission factor) ของมลพิษทางอากาศประเภท i ซึ่งได้จากฐานข้อมูล AP-42 ของข้าวโพดใช้ค่า 7 kg/Mg ข้าว 4 kg/Mg อ้อย 2.9 kg/Mg พืชไร่ผสม 11 kg/Mg ไม้ยืนต้นผสม 3 kg/Mg มันสำปะหลัง 23 kg/Mg พื้นที่เกษตรกรรม 11 kg/Mg และพื้นที่ป่าไม้ 8 kg/Mg ซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ 2.2

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลผลการตรวจวัดความเข้มข้นของฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM10) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ในปี พ.ศ. 2551-2552 ของจังหวัดนครสวรรค์ จากกรมควบคุมมลพิษ มาทำการเปรียบเทียบกับความเข้มข้นของฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM10) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ที่ได้จากการทำนายจากแบบจำลองคุณภาพอากาศ AERMOD และแบบจำลองคุณภาพอากาศแบบกล่อง ในกรณีคำนวณถึงทิศทางลมและกรณีไม่คำนวณถึงทิศทางลม โดยใช้สถิติ Linear regression
2. เปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำนายความเข้มข้นฝุ่นละอองขนาดเล็กจากแบบจำลองคุณภาพอากาศ AERMOD และแบบจำลองคุณภาพอากาศแบบกล่อง กรณีคำนวณถึงทิศทางลม และกรณีไม่คำนวณถึงทิศทางลม โดยเปรียบเทียบจากค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R²)
3. คัดเลือกแบบจำลองคุณภาพอากาศที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการทำนายความเข้มข้นฝุ่นละอองขนาดเล็ก จากการเผาในที่โล่ง โดยกำหนดแนวทางการจัดการให้คุณภาพอากาศในกรณีของฝุ่นละอองขนาดเล็ก อันเนื่องมาจากการเผาในที่โล่ง ให้อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งจะทำให้การหาสมการสำหรับการหาพื้นที่ที่ยอมให้เผา โดยไม่ทำให้ค่าความเข้มข้นฝุ่นละอองขนาดเล็กในบรรยากาศเกินค่ามาตรฐานได้

จากภาพที่ 3.1 และ 3.2 เป็นขั้นตอนการศึกษาโดยการรวบรวมข้อมูลสำหรับการนำเข้าแบบจำลองคุณภาพอากาศ AERMOD และแบบจำลองคุณภาพอากาศแบบกล่อง กรณีนี้คำนึงถึงทิศทางลมและกรณีไม่คำนึงถึงทิศทางลม สำหรับการทำนายความเข้มข้นฝุ่นละอองขนาดเล็ก เฉลี่ย 24 ชั่วโมง เพื่อนำมาศึกษาความสัมพันธ์กับความเข้มข้นฝุ่นละอองขนาดเล็ก เฉลี่ย 24 ชั่วโมง จากการตรวจวัดจริง ของกรมควบคุมมลพิษ โดยใช้สถิติ Linear regression แล้วเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำนายความเข้มข้นฝุ่นละอองขนาดเล็กจากแบบจำลองคุณภาพอากาศทั้งสามกรณี จากค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) จากนั้นคัดเลือกแบบจำลองคุณภาพอากาศที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อกำหนดเป็นมาตรฐานในการควบคุมการเผาในที่โล่งโดยทำให้คุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งทำการหาสมการสำหรับการหาพื้นที่การเผาในที่โล่ง จากนั้นสรุปผลการศึกษา ซึ่งสรุปได้ดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1
ขั้นตอนการศึกษา

ภาพที่ 3.1 (ต่อ)

